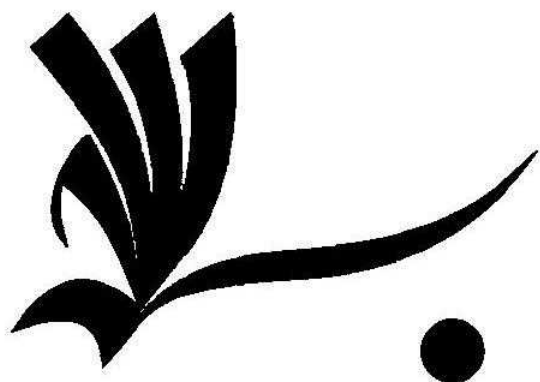

تغییر اقلیم و امنیت غذایی

(فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردها)

تألیف و گردآوری:

دکتر حسن خسروی

(استاد علمی، دانشگاه تهران)

علی آذره

(پژوهشگر مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا)

عنوان و نام پدیدآور	تغییر اقلیم و امنیت غذایی (فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردها) / تألیف و گردآوری حسن خسروی، علی آذره؛ ویراستار سیدشهاب‌الدین معین‌الدینی
مشخصات نشر	تهران: اتکا، مرکز تحقیقات و نوآوری، انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۱۸۹ ص.؛ مصور، جدول، نمودار.
شابک	۳۰۰،۰۰۰ ریال، ۴-۸۲-۸۲۰۴-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	تغییرات اقلیمی -- ایران
موضوع	Climatic changes -- Iran
موضوع	امنیت غذایی -- ایران
موضوع	Food security -- Iran
موضوع	تغییرات اقلیمی -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	Climatic changes -- Environmental aspects
سهم افزوده	آذره، علی، ۱۳۴۵-
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ۷۴۵ الف / ۸ / ۹۸۱ / ۸ QC
رده بندی دیسی	۵۷۷ / ۶۰۹۵
شماره کتابخانه ملی	۴۹۴۵۱۳۷

عنوان:	تغییر اقلیم و امنیت غذایی (فرصت‌ها، تهدیدها و راهبردها)
تألیف:	دکتر حسن خسروی، علی آذره
ویراستار فنی:	سر سیدشهاب‌الدین معین‌الدینی (پژوهشگر مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا)
ویراستار ادبی:	معین بنی‌طالع، ۱. مگر مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا)
زمان و نوبت چاپ:	پاییز ۱۴۰۱، اول
شمارگان:	۴۰۰
طراح جلد و صفحه آرا:	احمد عسکری قناری (همکار پژوهشی مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا)
شابک:	۴-۸۲-۸۲۰۴-۶۰۰-۹۷۸
بها:	۳۰۰،۰۰۰ ریال

مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا
Research & Innovation Center of ETKA Organization Publication

کلیه حقوق چاپ این کتاب محفوظ و متعلق به مرکز تحقیقات و نوآوری سازمان اتکا است. هر نوع تکثیر یا نشر تمام یا بخشی از این کتاب منوط به اجازه کتبی سازمان اتکا خواهد بود. نشانی: تهران، خ امام خمینی (ره)، خ شهید مرادی، ساختمان شهدای مرکزی اتکا، طبقه دوم

تلفن: ۰۲۱-۶۹۱۵۱۲۳۴، دورنگار: ۰۲۱-۶۹۱۵۳۵۵، وبسایت: www.etkaphublishing.ir ایمیل: info@etkaphublishing.ir

بسمه تعالی

«کار علمی و تحقیقاتی‌تان را جدی بگیرید... دانش خیلی از نیازهای شما در دانشگاه‌ها وجود دارد.»

مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

پدیده تغییر اقلیم یکی از مهم‌ترین چالش‌های محیط زیستی است که با انتشار روزافزون گازهای گلخانه‌ای، فعالیت‌های انسانی و پدیده‌های مرتبط با آن گسترش چشم‌گیری یافته است و تهدیدی بسیار مهم برای توسعه پایدار می‌باشد. این پدیده با منابع پایه و به تبع آن امنیت غذایی کشور آسیب می‌رساند و استقلال کشور را به خطر می‌اندازد. لذا تدوین راهبردهایی در جهت کاهش اثرات تغییر اقلیم بر امنیت غذایی، استقلال و عزت کشور را در پی خواهد داشت. کتاب حاضر یکی از موارد مورد کتاب در زمینه تغییر اقلیم و امنیت غذایی می‌باشد. در ابتدای این کتاب ادبیات کاملی در زمینه امنیت غذایی و تغییر اقلیم به دیده و در ادامه با جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، شاخصی برای اندازه‌گیری امنیت غذایی در سطح ملی، تدوین و اندازه‌گیری شده است. همچنین روند تغییر اقلیم نیز به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم و اثرگذار بر امنیت غذایی مورد بررسی قرار گرفته است. در انتها به بررسی ارتباط بین اثرات ناشی از تغییر اقلیم بر امنیت غذایی پرداخته شده و راهبردهایی جهت کاهش آسیب‌های وارده به امنیت غذایی ارائه گردیده است. این کتاب توسط پژوهشگر مرکز تحقیقات و نوآوری، آقای دکتر حسن خسروی، عضو هیأت علمی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران تألیف گردیده است. ضمن سپاسگزاری از مؤلف و استاد راهنمای محترم ایشان، امید است این اثر در جهت ارتقاء دانش مدیران و دست‌اندرکاران حوزه امنیت غذایی و کشاورزی میهن عزیز اسلامی ایران، به‌ویژه سازمان اتکا مفید واقع گردد. ان شاء الله...

محمد مهدی کربلانی

مدیرعامل سازمان اتکا

فهرست

۱.....	فصل اول: امنیت غذایی، تعریف، ضرورت و ابعاد آن
۲.....	۱-۱ درآمدی بر امنیت غذایی
۳.....	۲-۱ اهمیت و ضرورت امنیت غذایی
۵.....	۳-۱ مفهوم امنیت
۶.....	۱-۳-۱ امنیت انسانی
۷.....	۲-۳-۱ امنیت ملی
۸.....	۴-۱ تعاریف امنیت غذایی
۱۰.....	۱-۱-۱ غذای کافی
۱۰.....	۲-۴-۱ دسترسی به غذا
۱۱.....	۳-۴-۱ امنیت
۱۱.....	۵-۱ تاریخچه مفاهیم امنیت غذایی
۱۳.....	۶-۱ ابعاد امنیت غذایی و ناامنی غذایی
۱۷.....	۷-۱ امنیت غذایی و برنامه
۱۷.....	۱-۷-۱ امنیت غذایی و توسعه روستایی
۱۸.....	۲-۷-۱ امنیت غذایی و توسعه کشاورزی
۲۰.....	۸-۱ گستره ناامنی غذایی در ایران و جهان
۲۰.....	۹-۱ وضعیت امنیت غذایی در جهان
۲۶.....	۱۰-۱ الگوهای نظری امنیت غذایی
۲۳.....	فصل دوم: تغییر اقلیم و آثار ناشی از آن
۲۴.....	۱-۲ اقلیم
۲۵.....	۲-۲ تغییر اقلیم
۲۶.....	۳-۲ تاریخچه کلی از مطالعات تغییر اقلیم
۲۷.....	۴-۲ تئوری مطرح در رابطه با تغییر اقلیم
۳۹.....	۵-۲ بررسی رخداد تغییر اقلیم در جهان و ایران
۴۱.....	۶-۲ شواهدی از تغییر آب و هوا در گذشته
۴۲.....	۷-۲ عوامل مؤثر بر تغییر اقلیم
۴۲.....	۱-۷-۲ عوامل محیطی ایجاد کننده تغییر اقلیم
۴۵.....	۲-۷-۲ عوامل انسانی ایجاد کننده تغییر اقلیم
۴۸.....	۸-۲ اثرات تغییرات آب و هوا بر بخش‌های مختلف

۴۸.....	۱-۸-۲ کشاورزی و امنیت غذایی.....
۴۹.....	۲-۸-۲ سطح دریاها، اقیانوس‌ها و نواحی ساحلی.....
۵۰.....	۳-۸-۲ تنوع زیستی و اکوسیستم‌ها.....
۵۲.....	۴-۸-۲ منابع آب.....
۵۴.....	۵-۸-۲ سلامت بشر.....
۵۵.....	۶-۸-۲ اسکان، انرژی و صنعت.....
۵۷.....	۷-۸-۲ تغییر آب و هوا، حوادث و بلایای طبیعی.....
۵۹.....	۸-۸-۲ خاک.....
۵۹.....	۹-۸-۲ دشگری.....
۶۰.....	۱۰-۸-۲ صنعت و اجتماع.....
۶۰.....	۱۱-۸-۲ تنوع زیستی.....
۶۱.....	۱۲-۸-۲ بیابان‌ها.....
۶۲.....	۱۳-۸-۲ تأثیر اتم بر بیابان‌ها.....
۶۴.....	۱۴-۸-۲ سطح دریا.....
۶۵.....	۱۵-۸-۲ پوشش گیاهی.....
۶۶.....	۹-۲ اثرات تغییر اقلیم بر بخش کشاورزی.....
۶۹.....	۱-۹-۲ سازوکار اثرات تغییر اقلیم بر کشاورزی.....
۷۰.....	۲-۹-۲ اثرات تغییر اقلیم بر اکوسیستم کشاورزی.....
۷۱.....	۳-۹-۲ اثرات منفی تغییر اقلیم بر کشاورزی.....
۷۲.....	۴-۹-۲ پیامدهای تغییر اقلیم در کشاورزی ایران.....
۷۳.....	۱۰-۲ پیش‌بینی تغییر اقلیم.....
۷۳.....	۱۰-۲ مدل‌های گردش عمومی جو (GCM).....
۷۵.....	۲-۱۰-۲ سناریوهای بخش گازهای گلخانه‌ای.....
۷۷.....	۳-۱۰-۲ کوچک مقیاس‌سازی خروجی مدل‌های GCM.....
۷۹.....	۴-۱۰-۲ روش‌های مبتنی بر الگوی آب و هوا.....
۷۹.....	۵-۱۰-۲ روش‌های تصادفی.....
۸۰.....	۶-۱۰-۲ روش مدل‌های رگرسیونی.....
۸۱.....	۷-۱۰-۲ مدل رگرسیون خطی (SDSM).....

۸۳..... فصل سوم: بررسی روند تغییر اقلیم و امنیت غذایی در کل کشور.....

۱-۳	روند تغییرات تولید محصولات کشاورزی	۸۴
۲-۳	میزان کالری تولیدی هر محصول	۹۵
۳-۳	میزان کالری کل تولیدی در سطح کشور	۹۵
۴-۳	کالری کل مورد نیاز کشور	۱۰۰
۵-۳	شاخص امنیت غذایی	۱۰۱
۶-۳	روند تغییر پارامترهای اقلیمی	۱۰۳
۵-۳	تجزیه و تحلیل‌های آماری	۱۰۷
۶-۳	تغییر اقلیم و میزان تولید کل	۱۱۲
۷-۳	بررسی روند تغییر اقلیم در کل کشور	۱۱۶

فصل چهارم: ارزیابی عوامل درونی و بیرونی اثرگذار بر امنیت غذایی ایران در

مواجهه با اثرات ناشی از تغییر اقلیم		۱۲۵
۱-۴	معرفی برای ارزیابی مدیریت استراتژیک	۱۲۶
۲-۴	مدل تحلیل SWOT و شنهاد راهبردهای خرد و کلان	۱۳۱
۱-۲-۴	نکات تکمیلی و افزودن SWOT	۱۳۵
۲-۲-۴	نحوه طراحی جدول FFE	۱۳۶
۳-۲-۴	نحوه طراحی جدول IFE	۱۳۷
۳-۴	سطوح تحلیل SWOT در راستای رقابتی امنیت غذایی	۱۳۸

فصل پنجم: تحلیل وضعیت امنیت غذایی و آسیب‌پذیری اقلیم در ایران

۱-۵ مقدمه		۱۴۰
۲-۵	شناسایی و اولویت‌بندی نقاط قوت در سطح ملی	۱۴۰
۳-۵	شناسایی و اولویت‌بندی نقاط ضعف در سطح ملی	۱۴۲
۴-۵	شناسایی و اولویت‌بندی فرصت‌ها در سطح ملی	۱۴۴
۵-۵	شناسایی و اولویت‌بندی تهدیدها در سطح ملی	۱۴۵
۶-۵	میزان اهمیت و اختلاف نظر برای عوامل درونی و بیرونی	۱۴۷
۷-۵	ماتریس ارزیابی عوامل بیرونی (EFE)	۱۴۸
۸-۵	ماتریس ارزیابی عوامل درونی (IFE)	۱۵۱
۹-۵	شناخت موقعیت سیستم در شرایط موجود	۱۵۴
۱-۹-۵	وضعیت تهاجمی	۱۵۵
۲-۹-۵	وضعیت تغییر جهت	۱۵۵
۳-۹-۵	وضعیت تنوع	۱۵۵

۱۵۶.....	۴-۹-۵ وضعیت تدافعی.....
۱۵۶.....	۱۰-۵ تحلیل SWOT و ارائه راهبردها.....
۱۵۷.....	۱-۱۰-۵ راهبردهای SO.....
۱۶۰.....	۲-۱۰-۵ راهبردهای ST.....
۱۶۲.....	۳-۱۰-۵ راهبردهای WO.....
۱۶۷.....	۴-۱۰-۵ راهبردهای WT.....
۱۷۱.....	فصل ششم: راهبردهای امنیت غذایی پایدار.....
۱۸۱.....	منابع و مأخذ.....